

SEVERIN KJÆR

ERIK GRUBBE TILTJELE
OG HANSTRE DØTRE

ANNE MARIE GRUBBE
MARIE GRUBBE
ANNE GRUBBE

KØBENHAVN

FORLAGT AF V. PIO'S BOGHANDEL

1904

Efter at Marie Grubbe havde sagt Farvel til sit Fædrehjem Tjele, drog hun ud af Landet med Søren Møller.

Ude i de fremmede Lande bleve de ægteviede⁶⁵); men hvor og af hvem denne Ægtepagt er stadfæstet, kan ikke oplyses.

Med Vielsesbrevet i Lommen vandrede Parret ind i Landet igen for herhjemme at finde og nyde Lykken.

Det var dog nok smaat med Midlerne for de nygifte. En Tid skal Marie Grubbe have ernæret sig og Manden ved at spille paa Lire⁶⁶). De flakkede sikkert viden om, men deres Færden ligger i Mørke og Skjul; kun saa meget er vist, at de i Aaret 1697

— og vel noget før — vare naaede over til Møens Land.

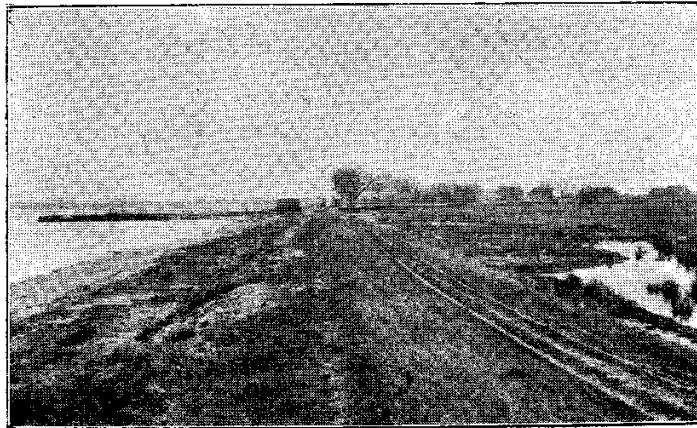
Sognepræsten i Stege, Magister Morten Renberg, indgav nemlig 11. Febr. 1699 en Klageskrivelse over Ægteparret til Generalfiskal Rosenvinge⁶⁷), og atter igen den 20. Marts 1701 stiler han en lignende Klage til Kommandør Schiønebøl⁶⁸). I disse Anklager fortæller Magister Renberg, at Søren Møller, det sidste Aar Garden laa der paa Møen, nemlig 1697, da var Tærsker hos Generalløjtnant von Plessen; men siden, efter at Landet var kommet i Forandring, blev han indskrevet som Baadsmand, og efter den sidste Fejde blev han sat til Kvartermester ved Baadsmændene.

I 1701 laa Søren Møller indkvarteret i Skovhuse i Stege Landsogn, og, siger Hr. Morten Renberg, havde han hos sig en Person, navnlig Marie Grubbe Erichsdatter, der tilforn havde været gift med en af de fornemste Herrer her i Riget, og siden med en brav Adelsmand i Jylland, hvor denne Søren tjente som Ladefoged, der nu skal være hendes tredje Mand. Han har da ogsaa en Ægteskabsseddel; men det vides ikke, om den er dateret før eller efter, Ægteskabet med hendes anden Mand, Palle Dyre, hævedes.

Søren Møller har klaget over, at Sognepræsten ikke vilde tage ham til Alters. Men denne skriver, at siden han nu er bleven oplyst om den hele Sag, ved han ikke, om det kan tillades dem at leve sam-

men; og til Alters kan han ikke tage dem, før han ser højere Tilladelse dertil. Allerhelst ønskede Magisteren sig kvit og fri for den Beskæmmelse, der ligger i, at alle, baade Udlændinge og Indlændinge, søge did for at se dette bekendte »Scandalum«.

Atter forsvinder Ægteparrets Veje en lille Stund, indtil de dukker op i deres sidste fælles Hjemsted.

Grønsund Færgested.

Ovre i det nordøstlige Hjørne paa Falster i Aastrup Sogn, nær ved Grønsunds Færgested laa et lille, fattigt Hus, kaldet Borrehuset. Det laa godt i Læ af det høje Bakkedrag Borreknolden, som havde den lille, blanke Bredesø mod Syd.

Borrehuset var vel gammelt og brøstfældigt; men det havde Grønsund for sig, der bragte ikke ringe Næring til Huse.

Her sloge Søren Møller og Marie Grubbe sig ned

og ernærede sig ved Øl- og Brændevinsudsalg til Fiskere, Skippere og Omegnens Beboere. Det var en Slags Smugkro, der dreves.

De kunde vel have haft Opholdet her og boet i Fred; men Søren Møller var i Tidens Løb bleven mere og mere forfalden. Han nøjedes langt fra med Slumperne, som Karsten Vintapper, nej, han drak til Pægls med sine Gæster over en lav Sko. Ej heller var Søren redelig i sin Handel og Færd, saa han vandt sig kun et daarligt Lov blandt sine Omgivelser.

Hvordan Livet i det hele formede sig der i Borrehuset, ser man af en Tingsag, der blev rettet mod Søren Møller⁶⁹):

Hans Krog i Særslev havde et Svin, der løb bort i Efterhøsten 1709. Han lod ikke lyse efter det, hverken fra Prædikestol eller paa Tinge, efterdi det ikkun var af ringere Værdi.

Længere ud paa Aaret var samme Svin kommet i Flok med Lars Fogeds Oldensvin ude i Østerskov. Samme Lars i Ovre (Ore) var en temmelig enfoldig Mand, men tillige i høj Grad paaholdende og nærig. Han beholdt Svinet, lyste det ikke op, men solgte det siden til Søren Møller i Borrehuset for to Sletdaler.

Der gik baade Aar og Dag hen, efter at Hans Krog havde mistet sit Svin; og han vilde vel helt have glemt sit Tab, hvis ikke Svinet tilfældigt var

blevet set og genkendt af hans Bymænd. Det var henimod Jul 1710, at en Del Bønder inde fra Landet vare paa Vagt nede ved Grønsund. Krigen rasede, og Folk maatte ideligt holde Vagt for, om Fjenden skulde prøve paa at gøre Landgang. — Det var ellers en god Tid for Folkene i Borrehuset; thi Vagtmandskabet havde der deres stadige Tilhold baade for Varmens og for Vædens Skyld.

En Dag kom Jeppe fra Særslev med sine elleve Medfølgere ind i Borrehuset; og saa han der og genkendte Hans Krogs bortløbne Svin. Flere af de andre Mænd kunde stadfæste Rigtigheden heraf. Søren Møller var ikke hjemme. Men som Mandskabet vilde hjemkøre, kom han; og de forklarede ham nu, at de havde gjort Beslag paa Svinet, siden det tilhørte Hans Krog; og adspurgte de hannem: »Hvorledes vil du klare din Ret?»

»Jo,« svarede Søren, »jeg ved Mand for mig, som haver solgt mig Svinet. Det er ingen andre end Lars Foged i Ore!«

Da tog Jeppe tillige med en af hans Bymænd og red sporenstregs op til Ore og hentede Lars Foged med ned til Borrehuset.

Manden vedstod straks, at det havde sin Rigtighed, han havde solgt Svinet til Søren Møller. Men derpaa begyndte denne at tumle med den stakkels Lars: Han skulde tilbagebetale ham de to Sletdaler,

give ham tre, fordi han havde født Svinet og dertil betale fire Daler til Hans Krog; — som Jeppe indestod for, at denne vilde lade sig nøje med.

Lars Foged skuttede sig ved det. De tre Daler betalte han vel straks; men saa erklærede han, at han ikke havde flere Penge.

Da truede Søren Møller ham haardt: »Lader du ikke straks gaa Bud til din Kone, at hun skikker hid ni Sletdaler og betaler fire til Hans Krog, saa binder jeg Svinet paa din Ryg som Tyvekoster, efterdi du intet haver ladet det vurdere til Tinge, saa haver du sjaalet det som en Tyv!«

Endvidere befalede Søren Møller Vagten at for- tøve i Forstuen og passe paa, at Lars ikke kom bort.

Imidlertid glemte han ikke at skænke baade Øl og Brændevin til Vagten og selv at drikke med; men Lars skulde betale det altsammen.

Først fik de en halv Pot Brændevin og to Kan- der Øl, det var lige en Mark; og lidt efter fik de en Omgang til. Saa sade de og drak og skæmtede over Lars Foged; men denne sad med nedbøjet Hoved og tiggede for sig, at han maatte slippe.

Lidt efter siger Søren til hannem: »Jeg laaner dig en Sletdaler, den du mangler, til at fornøje Hans Krog med; men betaler du mig ikke tilbage inden i Morgen Middag, er Svinet mit.«

Og atter efter en liden Stund vedblev Søren:

»Jeg vil dog give dig en Daler til; men saa beholder jeg det.«

Da sukkede Lars og svarede: »Det er noget lidet.«

Men Søren raabte: »Jeg giver dig intet mere; hvis du ikke vil, saa kan du løse det efter Aftale.«

Da maatte Lars samtykke; og det blev derved.

Men siden, da han blev afkrævet Betaling for Fortæringen, som de andre havde nydt, vægrede han sig haardelig.

Da truede Søren Møller hannem paa ny, at han vilde binde Svinet paa hans Ryg og føre ham til Øvrigheden.

Men paa Tinge nægter Søren Møller at have truet den sølle Lars; hvorimod han højt i Rettens Paahør siger: »Saa skal vel Lars Foged have Lov til at stjæle og sælge andres Svin!«

Rasmus Smed i Halskov aflægger sin Helgensed paa, at Lars Foged var bleven behandlet i Borrehuset, som nævnt er.

Da adspørger Søren Møller Smeden: »Hørte du, at Lars Foged blev nødt og tvungen i min Stue?«

Dertil Smeden maatte svare: »Nej, selv hørte jeg det intet, efterdi jeg var i Forstuen, hvor vi holdt til for at søge Ly og Varme, og hvor vi drak med af Øllet og Brændevinen; men dog formærkede jeg, at

du, Søren, var haardt i Kast med Ovremanden, om jeg end ikke grant kunde skelne, hvi Ordene faldt.«

Den gode Søren Møller skulde nu alligevel ikke have handlet saa ilde med og spottet den enfoldige Lars Foged; thi der kunde snart gaa Ild i Spotterens eget Hus.

Hvert Aar kom en stor Del Skippere og lagde til ved Grønsunds Færgested, hvor de indladede Kongens Brænde, som de skulde forsejle til Kjøbenhavn. Dette var ogsaa Tilfældet i Maj Maaned 1711, da flere Skippere kom did inde fra Dragør.

Søren Møller var med ved Indladningen af Kongens Ved; men særlig var han med i Skippernes vilde Drikkelag. Imellem den 18. og 19. Maj sad han saaledes til langt hen paa Natten ude i Adrian Sibrandtsens Skiberum og drak med denne, med en anden Skipper Pejter Palmsen (eller Palmsten) samt dennes Søn Ties Pejtersen.

Da Adrian ikke vilde have Gæsterne længere, dinglede de tilsammen op i Borrehuset og fortsatte Drikket. Matrosen Frederik Jensen, som og havde været med, gik nu hen og lagde sig; men de tre andre vedbleve deres ilde Handel.

Marie Grubbe prøvede forgæves paa at tale dem til Fornuft. Hun bad ogsaa Gang efter anden Skip-

peren og hans Søn, at de vilde forføje sig om Bord; men Pejter Palmsen svarede ikkun:

»Jeg skal ikke gaa om Bord i Nat eller i Morgen med, mens jeg kan sjunke en Taar. I samfulde ti Aar haver jeg ikke haft saa lystigt et Slag og saaledes siddet oppe den udslagne Nat og drukket!«

Men som Marie Grubbe intet formaaede overfor Drankerne, og siden hun ikke længere kunde holde ud at vaage, gik hun i Seng, efter at hun først havde vækket og indkaldt deres Enestepige Inger Larsdatter.

Pigen kom saa ind i Stuen, tog sin Rok og satte sig til at spinde. Alt imellem prøvede hun paa at holde Styr paa de tre Natravne, tyssede paa dem, at hendes Madmoder maatte fange Ro og Hvile; men de hørte hende intet, fortsatte med deres Drik og tirrede hverandre med alskens Gækkeri og Drilleri.

Imidlertid var Frederik Matros opstanden igen, siden det alt var nær Dag. Da han indkom i Stuen, vare Palmsen og Sønnen Ties noget i Mundklammer. Søren Møller knurrede og skændte paa dennom for deres onde Ord. Men Matrosen sagde til ham: »End, hvad Fader og Søn haver dem imellem, liges de vel om!«

Og gik Frederik derefter ud i Køkkenet, siden han ikke led at høre og se paa dem. Men der han en Stund efter indkom paa ny, saa han, at Søren tog

op imod sin Bøsse, idet han sagde: »Det var intet Synd at skyde den gamle Hundsfot ihjel paa Panden!«

Det kan dog nok være, at det ikkun var hans grove Spøg; thi han tog intet Bøssen. Ond og tirret var han dog, saa han lidet efter slog Ties ved Øret, saa Karlens Hue faldt paa Bordet. Ties slog igen, slog efter Søren Møller og naaede at drage ham efter Haaret.

Saa satte Søren sig stille ved Skiven og tav en god Stund. Derefter rejste han sig brat, gik ud og var borte vel en Time; men der han kom ind paa ny, havde han en Kæp i Haanden, og sagde han til Ties, som han traadte ind⁷⁰):

»Du skal faa, du skal faa!«

Og slog han hannem med samme Kæp tvende Slag over den ene Forarm.

Da rejste Faderen sig fra Bordet og sagde: »Ikke saa, ikke saa! Hvorfor slaar I min Søn, han taler jer jo intet till!«

Men Søren raabte ham imod: »Du skalst faa noget med!«

Og slog han saa og den gamle Palmsen med Kæppen over Ryggen og stødte hannem for »Magen«.

Frederik Matros gik imellem. Men Søren truede og raabte til ham:

»Gak af Vejen, eller jeg slaar dig for din Pande!«

Frederik svarede: »Lad mig da gaa ud.«

»Gak!« skreg Søren Møller. Men stødte han endnu den gamle Mand for Brystet med Kæppen.

Da trak Frederik den gale Mand i Kjolen, og drog ham saa hart, at han fik ham draget ud i Køkkenet.

Der stod Søren Møller en Stund og sundede sig; gik han saa ud, hen imellem Folkene, der skibede Brænde. Og blev han borte ungefær en Time. I den Tid var han og nede i Skipper Jens Pedersens Skibetrum og fik Brændevin.

Til Johan Matros, som maalte det ud til hannem, sagde han:

»Det, jeg gør ved din Skipper, er kun Gækkeri; mens de andre, der er inde, skulle faa Skam. Jeg skal tage een ved hver Hand!«

Men da han kom ind i sin Stue igen, satte han sig roligt ved Bordet og talte venligen med Palmsen og Ties en lang Stund.

De vare da alle tre døddrukne.

Og lidt efter lidt kom Drilleriet op imellem dem paa ny.

Inger, der fremdeles sad og spandt, saa da, at hendes Madfader, som stod og dinglede ved Skiven, tog til sin Bøsse, der laa paa Bjælken; da raabte hun til hannem: »Varer jer, rører den intet; thi den er ladt!«

Men han svarer ikkun: »Skøtter Eder selv. Jeg ved nok, hvad jeg gjør!«

Imidlertid kom han alligevel til at røre ved Bøsen, saa den faldt af Sømmet, den hang paa, og faldt den med Løbet ned paa hans venstre Arm; men som han greb om den med højre Haand, gik den af, og Skuddet traf den gamle Skipper Pejter Palmsen, som brat segnede om paa Bænken, der han sad; og var han død lige med det samme.

Det faldne Skud vakte Røre. Frederik Matros, der var gangen ud lidet tilforn, ilede hen mod Borrehusets Dør for at faa Rede paa, hvad der var sket. Han mødte Søren Møller, der kom slingrende ud, lige i Døren, og adspurgte hannem:

»Hvo skød?«

Men Søren svarede blot: »Der ligger en derinde.«

Og gik han saa med sin Bøsse paa Armen ned til Færgebroen.

Da raabte Frederik til Vagten: »Griber hannem, han haver gjort et Mord!«

Men Vagten stod som himmelfalden og vidste hverken ud eller ind, hvad de skulde gøre.

Imidlertid gik Søren Møller ud i en Baad og roede over til Møens Land.

Derovre stod Hemming Færgemand ved sit Hus. Han stod og saa ud over Stranden, saa, at Søren lagde til ved Broen, gjorde Baaden fast og derpaa med sin Bøsse under Armen kom gaaende op mod

Færgehuset. Da han naaede frem til Hemming, blev denne næsten bange for ham, saa underlig og sær saa han ud: Taarerne stode ham i Øjnene, alt imellem rystede han, som havde han den kolde Syge, ideligt jamrede han sig, og klagede han til sidst højt:

»Gud bedre mig, jeg er kommen til en store Ulykke og haver skudt en Karl ihjel!«

Hemming spurgte tvivlende: »Hvad var det for en Karl?«

»Det var en Bonde, som holdt Vagt.«

»Hvor havde han hjemme?«

»Ude paa Landet; men i hvad By, og om han har Børn, ved jeg intet.«

Og føjede han til som et Angstraab: »Hvordan skal jeg dog bære mig ad!«

Hemming Færgemand troede, at det ikkun var drukken Mands Tale, som Søren Møller førte; og vilde han derfor kun saare nødigt have noget med ham at skaffe; han baade bad og bød Søren flere Gange om at forføje sig bort.

Men den fortvivlede Borremand lod sig ikke afvise. Han gik ind i Færgehuset, satte sig ved Skiven og begærede et Krus Øl. Saa sad han lidt, som om han blundede; men atter igen for han op som ved et Slag, gik uroligt frem og tilbage henover Gulvet, keg alt imellem ud af Vinduerne, ud over Stranden; og tog han saa atter hart paa at jamre sig, vred sine

Hænder og klagede: »Vare vi dog forblevne i Skovhuse, der vi boede i Fred. Ak, min stakkels Kone! Nu gaar alt det bort, som vi haver gjort os Umag for!« — »Hemming!« tiggebad han, »rejs dog over og se, hvor min kære Hustru haver det, og hvorledes alt staar till!«

Og atter for han om, gik ud og ind igen, Gang efter anden; men hver en Tid, han var i Stuen, bad og bønfuldt han med Taarer i Øjnene Hemming om dog endelig at rejse over til Borrehuset.

Da kunde Hemming til sidst ikke modstaa hannem; men gav hannem sit Ord paa, at han skulde drage over til Marie Grubbe og forhøre, hvor alt stod til.

Nu først faldt der lidt Ro over den forvildede Søren Møller; han keg vel endnu nogle Gange lidt ræd ud ad Vinduet, hen over Stranden; men lod sig derpaa føre til Sengs. Han stillede dog Bøssen hos sig, før han vilde lægge sig. Men der han var kommen ret til Ro, faldt han straks i en dyb Søvn.

Hemming tog da Bøssen, som ikke var ladt, eftersaa den, og befandt han, at Laasen var urigtig.

Men som Vagten ovre paa Falster havde sundet sig noget, ilede nogle af Mandskabet op til Monsjør Hans Sadolin og forkyndte hannem om det ilde Drab, der var sket i Borrehuset.

Sadolin fulgte straks med derned; og saa han der, at den dræbte laa paa Bænken; men da var

Søren Møller alt for rum Tid siden roet over til Møen. Da vidste Monsjør Sadolin ikke, hvad her var at udrette; og gik han nogle Gange fra Borrehuset til Stranden og var tvivlraadig. Men da kom Hemming Færgemand ovre fra Møen og fortalte, at Søren Møller laa ovre i hans Hus og sov.

Da besluttede Monsjør straks at rejse over og hente Søren Møller, hvorfor han befalede otte Mand af Vagten at ro sig derover.

Der de naaede op i Færgehuset, laa Flygtningen endnu og sov. Men Monsjør Sadolin vækkede hannem og sagde:

»Det var ilde, den Ulykke skulde ske!«

Men der Søren vaagnede, mindedes han intet, og vidste ej, hvem der var skudt.

Og som de fortalte hannem det, udbrød han med Taarer:

»Det gør mig haardelig ondt for den gamle Mand, hvem jeg elskede som en Fader.«

Og lidet derefter jamrede og klagede han sig og sagde: »Ak, min stakkels, kære Hustru, hvad for en slette Tilstand vil hun komme udi.«

Søren var ellers straks villig at ville rejse med i Baaden, uden al Strid; men der Rormændene vilde lægge ham Lænker paa, blev han harm og udraabte: »Hvi saa, lad mig i Fred og Frihed. Jeg regner ikke det, som er sket, for en Seksskilling!«

Der de naaede over til Borrehuset, sad Ties Pejtersen derinde ved Faderens Lig. Søren gik da frem for hannem, og bad og bød han mindeligt, at han vilde bøde efter Loven for hvad, der her var sket af Vaade, at de kunde blive vel forligte.

Men Ties vilde als intet høre herom, og vilde han paa ingen Maade indgaa derpaa.

Da tiggebad Søren ham end ydermere og sagde til hannem: »Hvad er du tjent med, om du og kan stræbe efter mit Blod. Det var en gammel Mand, og han skulde dog dø engang.«

Men Ties rystede kun paa Hovedet og vilde intet høre om Forlig.

Dagen efter, den 20. Maj, kom to Mænd fra Næs at tage Syn over den dræbte Pejter Palmsen, hvis Lig da alt var klædt og lagt i Kiste. Synsmændene rejste Liget i Kisten, løste dets Klæder op og saa, at Palmsen var skudt ind under den venstre Arm ved Brystet og Halsen. Men der de rejste Liget, løb der Materie ud af Skudsaaret, der var saa stort, at de kunde stikke tre Fingre deri.

Synsmændene kunde da ikke skønne anderledes, end for menneskelige Øjne at se, maatte dette Skud have forvoldt Mandens Død.

Et Par Dage efter kom Monsjør Sadolin ned i Borrehuset for efter Husfogdens Ordre at holde Forhør. Som de da sade der i Stuen, og der var baade Søren

Møller, Marie Grubbe og Enestepigen Inger, som og salig Palmsens Lig stod der i Kisten hos, da blev der i al Stilhed talet om alt, hvad sket var. Saa siger Søren Møller, som hen for sig selv:

»Vil Gud, at jeg bliver fri, var det ikke den første, og det bliver ikke heller den sidste.«

Da studsede Monsjør og spurgte hannem: »Hvi skulle disse Ord forstaaes?«

Da sukkede Søren og svarede: »Det er ikke den første Ligkiste, jeg haver ladet gøre til mig, den, som jeg nu haver givet den døde, og det bliver da ikke heller den sidste.«

Siden satte Marie Grubbe sig hen og forfattede et ydmygt og indtrængende Bønskrift, hvori hun ved Hjælp af sine store Evner og sit bedste Snille søgte at undskylde sin kære Husbond. Dette Brev sendte hun — vel med Haab imod Haab — den 27. Maj til Amtmanden, Gehejmeraad Lytzow.

Dagen efter stod Søren Møller paa Falster Herredsting, og endnu, om end for sidste Gang, stod ved hans Side hans trofaste Støtte — Marie Grubbe.

Her blev om det forefaldne Drab i Borrehuset vidnet alt, hvad allerede er anført.

To Mænd, Hans Brygger fra Taaderup og Klavs Smed fra Øverup, mødte frem paa Tinge og forklarede, at de efter Ordre havde synet og efterset den uheldsvangre Bøsse; og havde de fundet, at Laasen var

udygtig, saa den gik af og slog Ild, naar den stod paa halvt; men den kunde dog ikke gaa af, uden at Stillepinden blev rørt, saasom den stod haardere paa halvt end paa helt.

Enestepigen vidner, at hendes Husbond ej trak Bøssen op, ikke heller saa hun, at han rørte ved Stillepinden; men den gik af, der den faldt ned paa hans Trøjeærme.

Til sidst fremstod Søren Møller selv, ledig, løs og ufængslet for Retten; og forklarede han, at han havde ladet sin Bøsse med en Kugle, som var bunden fast med en Patron med Krudt. Han trak den ikke op, og ved han ej, at han rørte ved Stillepinden. Men han tilstaar og bekender med Beklagelse, at Ulykken paa Pejter Palmsen des værre af hannem af Vaade er sket.

Alligevel dømte Herredsfoged Nikolaj Mandal med de tiltagne Doms mænd Søren Møller til efter Lovens 6. Bog 6. Kap. 1. Artk. at skulle miste sit Hoved.

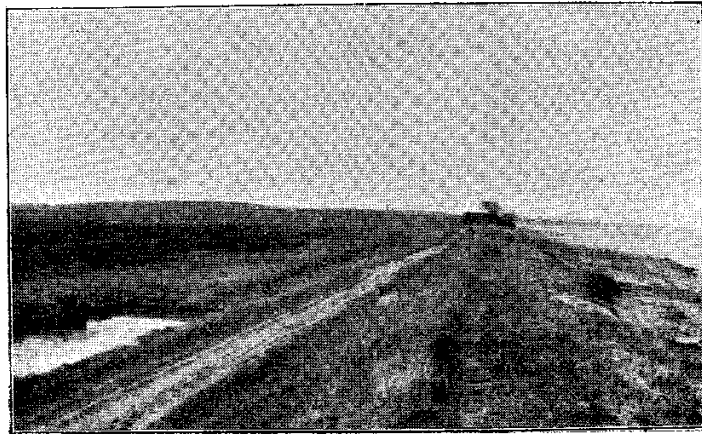
Ridefogden paa Nykjøbing Slot Jens Gümös lod derefter Søren Møller udføre og indsætte som Fange paa Slottet.

Alt Haab var dog endnu ikke ude for Søren Møller. Han sad vel der paa Slottet som dødsdømt Fange og under sikker Bevogtning; men hans Sag skulde først frem og prøves ved Lolland-Falsters Lands-

ting, før det endelige Udfald naaedes. Han havde altsaa endnu Lov til at vente og haabe.

Og det blev en lang Ventetid for Fangen. Den ganske Sommer forløb, Efteraaret med; først den 16. December blev han ført frem for Landstinget i Maribo.

I al denne Tid gik Marie Grubbe ene derhjemme i Borrehuset og sled i det. Det maatte være drøje

Borreknolden.

Dage for den nu højtaldrende Kvinde at gaa der alene og bjærge Føden i det fattige og forfaldne Hjem, medens hun samtidig pintes af Sorg og Angest over hendes Mands Fremtidsskæbne.

Der var tomt og trist inde i Borrehuset; men det var ogsaa et øde og mørkt Billede, der mødte Marie Grubbe, naar hun kastede Blikket op mod Borreknolden.

Under disse Sorgens Dage og bange Kaar fik Marie Grubbe et helt mærkeligt Besøg. Det var jo i Pestens Tid, under hvilken den dræbende Smitsot særlig rasede med rædselsfuld Styrke inde i Kjøbenhavn. Enhver, der paa nogen Maade kunde slippe bort fra den pestbefængte By, flygtede. Iblandt disse Flygtninge var ogsaa Ludvig Holberg, der paa den Tid laa som Alumnus paa Borcks Kollegium. Paa denne Udfart kom Holberg ned til Borrehuset paa Falster; og han fortæller siden hen om Marie Grubbe og Besøget hos hende⁷¹⁾: »Et Eksempel af vor Tids Historie er udi en højadelig Dame, hvilken havde en uovervindelig Afsky for hendes første Ægtefælle, skønt han blandt alle Undersaatter var den fornemmeste og tilligemed den galanteste Herre udi Riget, og varede dette indtil paafulgte Skilsmisse, da efter et nyt Ægteskab, som ogsaa havde et ulykkeligt Udfald, hun omsider tredje Gang begav sig udi Ægteskab med en gemen Matros, med hvilken, endskønt han dagligen handlede ilde med hende, hun sagde sig at leve langt mere fornøjet end udi første Ægteskab.

Og haver jeg saadant hørt af hendes egen Mund, da jeg var i hendes Hus, som var ved et Færgested udi Falster, paa samme Tid da hendes Mand var arresteret formedelst en Misgerning.«

Som alt anført, kom Søren Møller endelig frem

for Landstinget den 16. December⁷²⁾; men efter et længere Forhør og en vidtløftig Vidneførsel blev Fangen af Ridefogden ført tilbage til Nykjøbing Slot. Her sad han paa ny under en pinlig Ventetid Julen over, saa det var først 27. Januar 1712, at han atter førtes frem for Landstingsretten.

Den hele Drabshistorie fra Borrehuset blev nu paa ny gennemgaaet, og Søren Møller tilstod, som han alt havde gjort paa Herredstinget, at han af Vaade var bleven Pejter Palmsens Banemand.

Landsommerne Adelaer og Storgaard affordre derefter Søren Møller, »at han for Retten ved Ed skal fri sig for, at han ikke i nogen Maade til denne Gerning af ond Vilje eller Forsæt haver skudt den døde ihjel og mindre i nogen ond Tanke haver taget til Bøssen, mens det af Vaade er sket.«

Det sværger Fangen dristigt paa.

Da fælde Landsdommerne hannem efter Lovens 6—11—1 og 8, »at han for Livet frifindes, men til den dræbtes Arvinger for Vaadegerningen at skulle betale 40 Lod Sølv, og dermed være han angerløs.«

Efter at denne milde Dom, som maatte lette mægtigt hos Søren Møller og ligeledes hos Marie Grubbe i Borrehuset, var fældet ved Landstinget, blev han atter ført tilbage til Nykjøbing Slot.

Da Sagen imidlertid tillige skulde frem for Højeste-

ret, førtes Søren Møller til Kjøbenhavn, hvor han blev indsat i Arresthuset og forblev der indtil Høsten, da det endelige Udfald kom⁷³).

Det var den 4. Avgust 1712, at den sørgelige Drabshistorie fra Borrehuset kom for Højesteret⁷⁴). Alle Vidner bleve her paa ny nøje gennemgaaede; og det lod straks til, at Landstingsdommen skulde blive stadfæstet; men da det under Forhandlingen for Retten fra flere Sider blev gjort gældende, at »Søren Møller ej havde ført et skikkeligt Levned forhen, men havde mele-ret sig i fremmed Handel og Kvindeforhold, saa han er berygtet for et Skarns Liv og Levned«, blev Slutningen, at Højesteretsdommen kom til at lyde paa, at Søren Møller burde arbejde i Jærn udi tre Aar paa Bremerholm, hvorhos han havde at betale Sagens Omkostning skadesløs.

Denne Dom fældedes for Højesteret 6. Avgust 1712.

Faa Dage efter sendtes følgende Ordre til Bremerholm⁷⁵):

„Delinquenten Søfren Søfrensen Møller, som formedelst sin begangne Misgierning, nemblig at schal have ihjelsjudt een Skipper, nafnlig Peter Palmsteen, efter een over hanem d. 6te hujus er-gangen Høyeste Rættis Dom her paa Bremmerholm i Jern sluttet udi trei Aar schal arbeende, ville Hr. Schouthynact Welædle og Welb^r. Olau Judichær

herpaa Holmen lade indtage, udi Jern slaae samt
Arbeyde og Forflægning med Fangerne anvise.

Søe-Estatens General E^{te} den 17de Augusti 1712.

Gedde. B. Sechman. B. Lassen.“

»Derefter blev Fangen Nr. 449, Søren Søfrensen,
den 19. Augustii slaaet udi Jærn.«

Søren Møller vilde nu være kommen til at gaa i Ar-
bejde og Jærn paa Bremerholm i de samfulde tre Aar, hvis
ikke det havde skicket sig saaledes, at der under den
store nordiske Krig var blevet Trang for Arbejdskraft
oppe ved Kronborg. Men da der for at afhjælpe denne
Trang bleve skikkede Fanger fra Bremerholm derop,
var Søren Møller ogsaa med i disses Tal; den 4. Marts
1714 blev han sendt til Kronborg.

Om Søren Møller slap ud herfra, eller han døde
i Lænkerne, kan ikke ses.

Men nede i Borrehuset ved Grønsund gik frem-
deles Adelsmandsdatteren ovre fra Tjele Herresæde og
ernærede sig armeligt og kummerligt i sin forladte
Ensomhed.

»Endelig in Junio Anno 1718 døde i en høj Alder-
dom, men i megen fattig og slet Tilstand« den forladte
Marie Grubbe⁷⁶).

»Fødes, svøbes, vugges, ammes,
lege, vokse, Tanker faa,

Glæde under Tvang annammes,
elske, bejle, giftes saa,
leve, lyde, rettes, aves,
immer halte ved et Haab,
ældes, svækkes, dø, begraves —
saa omtrent vort Levned-Laab!«

Kallø Ruin.

Marie Grubbe.

¹⁾ Tycho de Hofman: Danske Adelsmænd III, 255. ²⁾ Dansk Biogrf. Lexik. 45.—46. Hæfte, S. 350. ³⁾ Klevenfeldt Stamtavle o. Famil. Urne. ⁴⁾ Rigsarkivet: De danske Kongers Hist. Nr. 114. ⁵⁾ Baarse Herreds Tingbog ²⁵/₃ 1662. ⁶⁾ s. St. ³⁰/₉ 62. ⁷⁾ Norsk Hist. Tidsskr. III, 118. ⁸⁾ Danske Saml. II, 3: 6. ⁹⁾ Rigsarkivet: Dokum. ang. Gyldenløve. ¹⁰⁾ Rigsark.: Personalthist. Saml. Juli 1670. ¹¹⁾ s. St. 1661—1712. ¹²⁾ Danske Saml. II, 3: 6. ¹³⁾ Hofmans Fundat. III, 308 og 374. ¹⁴⁾ Dansk Museum 2: 257. ¹⁵⁾ Hofmans Fundat. III, 361. ¹⁶⁾ V. Christensen: Saml. til jydsk Hist. og Tpgf. II, 5. 273. ¹⁷⁾ Viborg Landst. Justitsprk. ²⁰/₅ 1682. ¹⁸⁾ s. St. ²⁸/₃ 83. ¹⁹⁾ s. St. ¹⁶/₉ 84. ²⁰⁾ s. St. ²⁸/₁ 85. ²¹⁾ Jydske Tegnls. XVIII, 96—97. ²²⁾ s. St. S. 97. ²³⁾ s. St. S. 102. ²⁴⁾ s. St. S. 115. ²⁵⁾ s. St. S. 118. ²⁶⁾ s. St. S. 163. ²⁷⁾ s. St. S. 166. ²⁸⁾ Viborg Landst. Justitsprk. ¹⁵/₅ 89. ²⁹⁾ s. St. ⁷/₈ 89. ³⁰⁾ s. St. ¹¹/₆ 89. ³¹⁾ s. St. ²⁷/₂ og ¹¹/₃ 90. ³²⁾ s. St. ¹⁸/₇ 90. ³³⁾ s. St. ²⁴/₄ 90. ³⁴⁾ Kommissionberetn: sml. Dansk Museum II, 257 o. fr. ³⁵⁾ s. St. ³⁶⁾ s. St. ³⁷⁾ s. St. ³⁸⁾ Jydske Tegnls. XVIII, 80—82. ³⁹⁾ s. St. S. 83. ⁴⁰⁾ Kommissionberetng. sml. Dansk Museum II, 257 o. fr. ⁴¹⁾ s. St. ⁴²⁾ s. St. ⁴³⁾ s. St. ⁴⁴⁾ s. St. ⁴⁵⁾ s. St. ⁴⁶⁾ s. St. ⁴⁷⁾ s. St. ⁴⁸⁾ Jydske Tegnls. XVIII, 236. ⁴⁹⁾ Viborg Landst. Justitsprk. ¹/₉ 91. ⁵⁰⁾ s. St. ³⁰/₃ 92. ⁵¹⁾ s. St. ²⁴/₂ 92 og ³¹/₇ 94. ⁵²⁾ s. St. ²²/₃ 93. ⁵³⁾ s. St. ²³/₃ 94. ⁵⁴⁾ s. St. ²¹/₃ 94. ⁵⁵⁾ s. St. ³¹/₃ 1700. ⁵⁶⁾ s. St. ¹⁸/₉ 02. ⁵⁷⁾ Hist. Tidsskr. IV, 5: 220—221. ⁵⁸⁾ Højesterets Dombog 1708 A. S. 178. ⁵⁹⁾ Jydske Registr. 1707 Nr. 23, S. 25. ⁶⁰⁾ Jydske Tegnls. XXI, 427. ⁶¹⁾ Højesteretprk. 1708 A, S. 178. ⁶²⁾ Skrivelse til Rentekam. ³¹/₈ 1708 Nr. 46. ⁶³⁾ s. St. ⁶⁴⁾ s. St. ⁶⁵⁾ Thots. Manuskript. Qvart. Nr. 1878. ⁶⁶⁾ Tycho de Hofman: Danske

Adelsmd. III, 255. ⁶⁷⁾ Personalhstr. Tidsskr. II, 6: 84. ⁶⁸⁾ Jydsk Hist. og Topgrf. Saml. III, 1: 404. ⁶⁹⁾ Falster Herreds Tingbog ^{8/1} 1711. ⁷⁰⁾ Falster og Lollands Landst. Justitsprk. ^{16/12} 11. ⁷¹⁾ Holbergs 89de Epistel sml. Hist. Tidsskr. III, 1: 124. ⁷²⁾ Falster og Lollands Landst. Justitsprk. ^{16/12} 11 og ^{27/1} 12. ⁷³⁾ O. Nielsen: Kjøbhvn. Hist. VI, 317. ⁷⁴⁾ Højesterets Dombog 1712, S. 381. ⁷⁵⁾ Bremerholms Fanger, Protokl Nr. 2. ⁷⁶⁾ Kongl. Bibliotek: Thots Manuskript Qvart Nr. 1878, en adelig Slægtebog, hvor den ukendte Forfatter anfører den oprindelige og ældste Angivelse om Marie Grubbes Død i Juni 1718. Samme Forfatter har hos Luccopidan († 1717) i dennes adelige Slægtebog tilføjet Bemærkningen: »Marie Grubbe døde armelig og elendig in Julii Anno 1718 «

Arkivar Thiset har velvillig paavist, at Haandskriften er den ukendte Forfatters.

Klevenfeldt har til sine Stamtavler benyttet begge disse Kilder, og har han først anført Juli 1718, men senere rettet det til Juni. Angivelsen »i Juni 1718« blev derefter af Sandvig tilføjet i hans Oversættelse og Omarbejdelse af Tycho de Hofmans Danske Adelsmænd. (III, 255).